

**Zasada równości szans, niedyskryminacja
i dostępności dla osób
z niepełnosprawnościami, czyli nowelizacja
Wytycznych oraz nowe standardy obowiązujące
w projektach.**

Warszawa, kwiecień 2019 r.

Co dzisiaj?

Kilka słów o....

- Definicjach
- Zmianach
- Nowym podejściu

Definicje (1)

Zasada równości szans i niedyskryminacji – umożliwienie wszystkim osobom –bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną – sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach.

Definicje (2)

Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność to jakiegokolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na niepełnosprawność, którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych praw wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, w dziedzinie społecznej kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, za zasadzie równości między osobami. Obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym co istotne – odmowę racjonalnego usprawnienia.

Definicje (3)

Dostępność to „właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno – komunikacyjnych oraz towarów i usług, pozwalająca osobom z niepełnosprawnościami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami.

Dostępność jest warunkiem wstępnym prowadzenia przez wiele osób z niepełnosprawnościami niezależnego życia i uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym.

Dostępność może być zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu koncepcji uniwersalnego projektowania, a także poprzez usuwanie istniejących barier oraz stosowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień.”

Definicje (4)

Zasada dostępności realizowana poprzez zastosowanie zasad uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

Uniwersalne projektowanie to projektowanie produktów oraz otoczenia tak, aby były one dostępne dla wszystkich osób, w największym możliwym stopniu, bez potrzeby adaptacji bądź wyspecjalizowanego projektowania.

Mechanizm racjonalnych usprawnień, czyli konieczne odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nadmiernego obciążenia w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

Definicje (5)

Uruchamiany dopiero w trakcie realizacji projektu, gdy do udziału w projekcie zgłoszą się osoby niepełnosprawne, których udziału nie przewidziano na etapie przygotowania projektu. Koszty dostosowania do potrzeb uczestnika mogą wynieść łącznie do 12 tys zł na osobę.

W projektach dedykowanych, w tym zorientowanych wyłącznie lub przede wszystkim na osoby z niepełnosprawnościami (np. osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz projektach skierowanych do zamkniętej grupy uczestników (np. dzieci określonej placówki opieki nad dzieckiem do 3 r.ż.) wydatki na sfinansowanie udziału tych osób w projekcie są wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu w kwocie adekwatnej do zdiagnozowanych przez wnioskodawcę potrzeb (nie obowiązuje tu limit 12 000,00 PLN związany bezpośrednio z mechanizmem racjonalnych usprawnień).

Pozwala na elastyczne reagowanie na potrzeby uczestników i zapewnia im „szyte na miarę” usprawnienia.

Definicje (6)

W ramach przykładowego katalogu kosztów racjonalnych usprawnień jest możliwe sfinansowanie:

- a) kosztów specjalistycznego transportu na miejsce realizacji wsparcia;
- b) dostosowania architektonicznego budynków niedostępnych (np. zmiana miejsca realizacji projektu; budowa tymczasowych podjazdów; montaż platform, wind, podnośników; właściwe oznakowanie budynków poprzez wprowadzanie elementów kontrastowych i wypukłych celem właściwego oznakowania dla osób niewidomych i słabowidzących itp.);
- c) dostosowania infrastruktury komputerowej (np. wynajęcie lub zakup i instalacja programów powiększających, mówiących, kamer do kontaktu z osobą posługującą się językiem migowym, drukarek materiałów w alfabecie Braille'a);
- d) dostosowania akustycznego (wynajęcie lub zakup i montaż systemów wspomagających słyszenie, np. pętli indukcyjnych, systemów FM);

Definicje (7)

- e) asystenta tłumaczącego na język łątwy;
- f) asystenta osoby z niepełnosprawnością;
- g) tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika;
- h) przewodnika dla osoby mającej trudności w widzeniu;
- i) alternatywnych form przygotowania materiałów projektowych (szkoleniowych, informacyjnych, np. wersje elektroniczne dokumentów, wersje w druku powiększonym, wersje pisane alfabetem Braille'a, wersje w języku łątwym, nagranie tłumaczenia na język migowy na nośniku elektronicznym, itp.);

Definicje (8)

- j) wydłużonego czasu wsparcia (wynikającego np. z konieczności wolniejszego tłumaczenia na język migowy, wolnego mówienia, odczytywania komunikatów z ust, stosowania języka łatwego itp.);
- k) dostosowania posiłków, uwzględniania specyficznych potrzeb żywieniowych wynikających z niepełnosprawności.

Zmiany (1)

Nowelizacja Wytycznych Zasada równości szans i niedyskryminacji w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami z 5 kwietnia 2018 r.

Główne zmiany jakie zostały wprowadzone:

- standardy dostępności dla polityki spójności – włączenie standardów jako załącznika do Wytycznych oraz uaktualnienie zapisów dotyczących systemu wdrażania programów operacyjnych w związku z tą zmianą, uzupełnienie warunków dla produktów nie objętych standardem dostępności.

Zmiany (2)

- **Głównym celem standardów dostępności** dla polityki spójności 2014-2020, zwanych dalej „standardami”, jest zapewnienie, osobom z niepełnosprawnościami na równi z osobami pełnosprawnymi dostępu do funduszy europejskich w zakresie: udziału, użytkowania, zrozumienia, komunikowania się, skorzystania z ich efektów.
- **Standardy uwzględniają potrzeby** osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w szczególności osób: z niepełnosprawnością ruchową, niewidomych i słabowidzących, głuchych i słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi, z trudnościami komunikacyjnymi.

Zmiany (3)

- Założenie, że do projektu ogólnodostępnego nie zgłoszą się osoby z niepełnosprawnościami lub zgłoszą się osoby wyłącznie z określonymi rodzajami niepełnosprawności – jest dyskryminacją.
- Niedopuszczalna jest sytuacja, w której odmawia się dostępu do uczestnictwa w projekcie osobie z niepełnosprawnościami ze względu na bariery na przykład: architektoniczne, komunikacyjne czy cyfrowe.
- Standardy powinny być przestrzegane przez instytucje biorące udział we wdrażaniu funduszy europejskich i beneficjentów.
- Standardy są obligatoryjne, z wyjątkiem informacji wskazanych w ramach jako „dobre praktyki”. Te są fakultatywne i rekomendowane jako działania dodatkowe, pożądane.

Nowe podejście (1)

Standard szkoleniowy (szkolenia, kursy, warsztaty, doradztwo)

- Materiały informacyjne o projekcie (na przykład: plakaty, ulotki, ogłoszenia prasowe) i dokumenty rekrutacyjne (między innymi formularze zgłoszeniowe, formularze rekrutacyjne, ankiety) są przygotowane w sposób dostępny i są udostępniane co najmniej w wersji elektronicznej.
- Komunikacja na linii beneficjent – uczestnik/-czka projektu jest zapewniona, przez co najmniej dwa sposoby komunikacji (na przykład z wykorzystaniem telefonu, emaila, spotkania osobistego lub przez osobę trzecią na przykład opiekuna, członka rodziny).
- Informacja o projekcie (w tym o dostępności budynku/miejsca), w którym realizowane będzie wsparcie i dostępności biura projektu jest umieszczana na dostępnej (to znaczy zgodnej ze standardem cyfrowym) stronie internetowej. Może to być strona internetowa beneficjenta lub innej instytucji z którą beneficjent współpracuje.

Nowe podejście (2)

- Formularze wykorzystywane w procesie rekrutacji zawierają, co najmniej jedno pytanie o specjalne potrzeby uczestnika/czki projektu.
- Jeżeli w projekcie biorą udział osoby z niepełnosprawnościami, sposób organizacji wsparcia jest dostosowany do ich potrzeb, z uwzględnieniem rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników.
- Materiały szkoleniowe w projekcie z otwartą rekrutacją są przygotowane w sposób dostępny i są udostępniane dla potencjalnych uczestników/czek co najmniej w wersji elektronicznej.

Nowe podejście (3)

Standard edukacyjny

Dla osiągnięcia środowiska sprzyjającego włączeniu osób z niepełnosprawnościami uwzględnia się:

- a) **dostępność** – umożliwia dzieciom/uczniom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w zajęciach razem ze swoimi rówieśnikami. Projekt architektoniczny zapewnia:
- przejrzysty i logiczny układ pomieszczeń (i ich oznaczenie), łatwy do zrozumienia przez wszystkich użytkowników,
  - dostępne trasy dla osób korzystających z wózka inwalidzkiego lub kul,
  - ergonomiczne detale użytkowe (m.in. klamki drzwiowe, okienne, włączniki światła) są obsługiwane jedną ręką i nie wymagają ruchu obrotowego nadgarstkiem, mocnego chwytania i ściskania; gwarantują, że każdy może ich użyć i nie wymaga to pełnej sprawności manualnej czy dużej siły,

Nowe podejście (4)

b) **przestrzeń** – odpowiednio duża, aby zapewnić:

- bezpieczne poruszanie się przy użyciu wózka inwalidzkiego – prześwity (co najmniej 120 cm) wokół mebli i wyposażenia
- miejsce dla dodatkowego personelu (na przykład nauczyciel wspomagający)
- miejsce do przechowywania specjalistycznego sprzętu wspomagającego i różnych pomocy dydaktycznych,

c) **świadomość sensoryczną** – uwzględnienie wpływu środowiska na doświadczenia sensoryczne dzieci/uczniów:

- konieczność unikania odbić światła (na przykład od polerowanej powierzchni),
- dobrej jakości akustykę pomieszczeń (bez pogłosów, echa),
- wizualny kontrast i fakturę powierzchni, po których poruszają się osoby – powierzchnie te mogą być użyte do sensorycznego wyszukiwania drogi, należy różnicować kontrastowym kolorem ściany od podłogi,
- zmniejszenie poziomu bodźców sensorycznych (szczególnie istotne dla osób z autyzmem, jak na przykład hałas, ostre światło), aby zapewnić dobre warunki do uczenia się,

Nowe podejście (5)

d) **wspieranie nauki** – dobrze zaprojektowane środowisko nauki zwiększa możliwości i doświadczenia edukacyjne wszystkich dzieci/uczniów. Należy wziąć pod uwagę:

- stworzenie/wygospodarowanie/zaprojektowanie w pomieszczeniach (salach/klasach) miejsca na pomoce dydaktyczne na przykład na dostępnych dla każdego półkach i zawsze do dyspozycji, w szeroki sposób obrazujące konkretną tematykę,
- meble, wyposażenie i sprzęt, które obejmują różne style uczenia się i nauczania,
- łatwy i wygodny dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), rzeczy osobistych, pomocy i sprzętu do poruszania się,

e) **wartości** – placówki edukacyjne promują bezpieczeństwo, zdrowie i dobre samopoczucie, godność i szacunek, tworząc wygodną przestrzeń dla wszystkich. Oznacza to spojrzenie na życie szkolne z punktu widzenia dziecka/ucznia biorąc pod uwagę:

- komfort cieplny, szczególnie dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej,
- wentylację zapewniającą wysoki poziom tlenu w celu uniknięcia senności lub dyskomfortu,
- potrzebę zminimalizowania hałasu □ łatwość czyszczenia/konserwacji wyposażenia i sprzętu,
- potrzebę rozwijania umiejętności otwartej i opartej na szacunku komunikacji oraz potrzebę ograniczania i umiejętnego rozwiązywania konfliktów w grupie (na przykład poprzez warsztaty komunikacji i współpracy w grupie na lekcjach wychowawczych, omawianie z nauczycielem trudnych sytuacji, jakie miały miejsce i szukanie najlepszych rozwiązań itp.).

Nowe podejście (6)

Standard informacyjno-promocyjny

1. **Wydarzenia o charakterze informacyjno-promocyjnym niewymagające/wymagające wcześniejszego zgłoszenia się/rejestracji:**
  - wejście do budynku jest na poziomie terenu wokół budynku, a jeśli w budynku są schody to jest winda, podjazd, platforma przyschodowa lub wózek schodowy ręczny i przeszkolony w jego obsłudze personel,
  - na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością znajdują się przystosowane toalety,
  - o ile to możliwe na korytarzach nie ma wystających gablot, reklam, elementów dekoracji, które mogłyby być przeszkodą dla osób z niepełnosprawnościami,

Nowe podejście (7)

- Zapewniona jest pętla indukcyjna i usługa tłumacza polskiego języka migowego (lub ewentualnie usługa video-tłumacza),
- Zapewniona jest możliwość wejścia i uczestniczenia z psem asystującym,
- Zapewnione jest wsparcie asystenta.

2. Materiały informacyjne, uwzględniają następujące elementy:

- dane kontaktowe do organizatora (co najmniej 2 kanały kontaktu),
- mapa oraz sposób dojazdu na miejsce wydarzenia publicznymi środkami transportu i z różnych kierunków samochodem,
- dostępność parkingu, w tym liczby miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- informacje dotyczące dostępności budynku (miejsca), w którym ma odbyć się wydarzenie.

3. Komunikacja z potencjalnymi uczestnikami/uczestniczkami wydarzeń odbywa się przez co najmniej dwa sposoby komunikacji (na przykład z wykorzystaniem telefonu; e-maila; informacji w mediach społecznościowych).

Nowe podejście (8)

4. Filmy i multimedia, zawierają audiodeskrypcję (wszędzie tam, gdzie informacja niesiona obrazem jest istotna dla odbiorcy i ma znaczenie poznawcze).

5. Transmisja on-line wydarzenia (o ile jest organizowana), udostępnia napisy rozszerzone na żywo.

6. Materiały z wydarzenia są możliwe do pozyskania dla jego uczestników/-czek w postaci dostępnego pliku. Jeżeli materiały są wydrukowane bądź na przykład przekazywane w formie płyty z prezentacją, leżą w miejscach dostępnych dla osób na wózkach inwalidzkich.

Nowe podejście (9)

7. Wszystkie spotkania otwarte (na przykład konferencje), organizowane z udziałem środków funduszy europejskich, wymagające wcześniejszej rejestracji, umożliwiają zgłoszenie specjalnej potrzeby uczestników/-czek, co oznacza że co najmniej jedno z pytań w formularzu rejestracyjnym (zgłoszeniowym) dotyczy indywidualnych, specjalnych potrzeb uczestników/-czek. Zgłoszenie specjalnej potrzeby obliguje organizatora wydarzenia do jej spełnienia w możliwie największym stopniu. Należy wówczas postępować jak w przypadku wydarzeń niewymagających wcześniejszego zgłoszenia się/rekrutacji.

Nowe podejście (10)

Standard transportowy

1. **Infrastruktura publiczna** (w tym transportowa) oraz tabor komunikacji publicznej, co do zasady powinny być dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz o ograniczonej możliwości poruszania się, m.in. takimi jak: brak lub ograniczona możliwość chodzenia oraz dysfunkcje wzroku i słuchu.
2. **Z punktu widzenia osób z niepełnosprawnościami** kluczowym celem działań projektowych i budowlanych (w zakresie infrastruktury) oraz konstruktorskich (w zakresie taboru kolejowego i miejskiego) jest dostosowanie infrastruktury i pojazdów do ich potrzeb.
W efekcie pojazdy oraz infrastruktura powinny tworzyć spójny organizm zawierający kompatybilne, powtarzalne a przede wszystkim funkcjonalne i łatwe w użyciu rozwiązania zapewniające:

Nowe podejście (11)

Standard transportowy

- możliwość swobodnego poruszania się w miejscach publicznych (poprzez budowę/wykonanie: pochylni, wind, podnośników, parkingów, tras bez przeszkód, ścieżek prowadzących, stref zagrożenia, pasów dotykowych i ostrzegawczych, itd.),
- możliwość swobodnego korzystania ze środków transportu publicznego (poprzez stosowanie obniżenia podłogi, eliminację stopni, wyposażenie pojazdów w podnośniki dla osób poruszających się na wózkach, stosowanie poręczy, kasowników i automatów na odpowiedniej wysokości, itd.),
- nieskrępowany i skuteczny dostęp do wszelkiej informacji przede wszystkim na temat rozkładu jazdy, kierunku jazdy i stacji/przystanków pośrednich, topografii punktu komunikacyjnego, lokalizacji zagrożeń, kierunku poruszania się, itd. (informacja musi uwzględniać ograniczenia widzenia oraz słyszenia).

Nowe podejście (12)

Standard cyfrowy

1. **Treści nietekstowe**, takie jak zdjęcia, rysunki, schematy, wykresy, animacje, nagrania dźwiękowe, kontrolki formularzy i elementy interfejsu graficznego, posiadają tekst alternatywny. Tekst ten zawiera wszystkie informacje, które mogą być istotne dla użytkownika, na przykład opis okolicy widocznej na zdjęciu, listę osób widocznych na zdjęciu, dane widoczne na wykresie.
2. **Nagrania dźwiękowe** zawierające wypowiedzi ludzi (przemówienia, wykłady, wywiady) trzeba uzupełnić o plik tekstowy zawierający te same informacje. Taki dokument powinien być pełną transkrypcją nagrania, uzupełnioną o informacje o istotnych dźwiękach (oklaski, śmiech, odgłosy tła).

Nowe podejście (13)

Standard cyfrowy

3. **Do multimediiów** zawierających zmieniający się obraz (animacja, wirtualny spacer, film promocyjny) należy dodać audiodeskrypcję.
4. **Współczynnik kontrastu** między tekstem a tłem wynosi przynajmniej 4,5:1, a dla dużego tekstu (czcionka co najmniej 18 punktów) - przynajmniej 3:1. Wymaganie to nie dotyczy tekstów dekoracyjnych, będących nieistotną częścią obrazu albo częścią logo lub nazwy własnej produktu (marki).
5. **Rozmiar tekstu** może zostać powiększony do 200% bez użycia technologii wspomagających oraz bez utraty treści lub funkcjonalności. Wymaganie nie dotyczy napisów rozszerzonych oraz tekstu w postaci grafiki.

Nowe podejście (14)

Standard architektoniczny

1. **Nawierzchnia stanowisk postojowych** jest utwardzona (równa i gładka o spadku podłużnym i poprzecznym), wykonana z betonu asfaltowego (nawierzchni bitumicznej) lub z betonu cementowego.
2. **Dostęp z chodnika** do stanowiska postojowego dla osoby z niepełnosprawnościami.
3. **Wymiary i liczba stanowisk postojowych** dla osób z niepełnosprawnościami

Nowe podejście (15)

Standard architektoniczny

4. Strefa wejścia:

- Wejścia do budynków są zasygnalizowane pasem ostrzegawczym szerokości 50 cm ułożonym w odległości 50 cm przed drzwiami i za drzwiami.
- Wokół głównego wejścia zapewniona jest swoboda poruszania się osobom z niepełnosprawnościami, tzn. miejsce na pole manewru przed i po wejściu ma wymiary co najmniej 150 cm x 150 cm.
- Nawierzchnia przed wejściem głównym jest utwardzona i wypłaszczona, a jej nachylenie podłużne nie może być większe niż 5%.

Nowe podejście (16)

Standard architektoniczny

- 5. Elementy wyposażenia ułatwiające orientację w budynku oraz przekaz informacji.
- 6. Pętle indukcyjne.
- 7. Oznaczenia nawierzchni.
- 8. System fakturowych oznaczeń nawierzchniowych – FON .
- 9. Pomieszczenia i urządzenia higieniczno-sanitarne .

Co jeszcze? (1)

Program Dostępność Plus...

- 23 kwietnia 2018r. odbyła się konferencja inauguracyjna Programu rządowego **Dostępność Plus** 2018-2025.
- Główny cel Programu Dostępność Plus to swobodny dostęp do dóbr, usług oraz możliwość udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach to. Program jest koordynowany przez Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

Co jeszcze? (2)

W wyniku realizacji Programu przestrzeń będzie dostępna dla wszystkich:

- Około 1 000 miejsc i budynków użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne i komunikacyjne,
- Co najmniej 20% mieszkań wybudowanych w programie Mieszkanie Plus będzie dostępnych dla osób o szczególnych potrzebach,
- 100 gmin, w których poprawiono jakość przestrzeni publicznej (likwidacja barier),
- Wszystkie nowo zakupione autobusy i tramwaje będą dostępne dla osób o specjalnych potrzebach,
- Wszystkie nowe budynki publiczne będą w pełni dostępne dla osób o specjalnych potrzebach,
- Strony internetowe wszystkich urzędów i instytucji będą dostępne dla osób niewidomych i niesłyszących,
- Co najmniej połowa czasu antenowego w TV będzie dostępna dla osób niewidomych i niesłyszących,
- Systematyczna poprawa istniejącej infrastruktury i otoczenia (dworce, przystanki, parki, chodniki).

Dokumenty/Podręczniki/Strony (1)

1. JAK REALIZOWAĆ ZASADĘ RÓWNOŚCI SZANS KOBIECI I MĘŻCZYZN W PROJEKTACH FINANSOWANYCH Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH 2014-2020. Poradnik dla osób realizujących projekty oraz instytucji systemu wdrażania.
2. Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn- obowiązujące od 5 kwietnia 2018r.
3. Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020.
4. www.funduszeuropejskie.gov.pl

Dokumenty/Podręczniki/Strony (2)

5. Fundacja Widzialni.org- dostępność według standardu WCAG 2.0

<http://www.widzialni.org/>

6. Fundacja Katarynka - Audiodeskrypcja filmowa i telewizyjna

www.fundajakatarynka.pl

7. MAPA DOSTĘPNOŚCI PROCES TWORZENIA DOSTĘPNEGO SERWISU
INTERNETOWEGO ZGODNEGO Z WCAG 2.0 NA POZIOMIE AA*

www.gov.pl

Dziękuję za uwagę
Agnieszka Klimkiewicz
Wydział Informacji, Promocji i Szkoleń
Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie
ul. Młynarska 16, 01-205 Warszawa

 [22-578-44-55](tel:22-578-44-55)

@ a.klimkiewicz@wup.mazowsze.pl